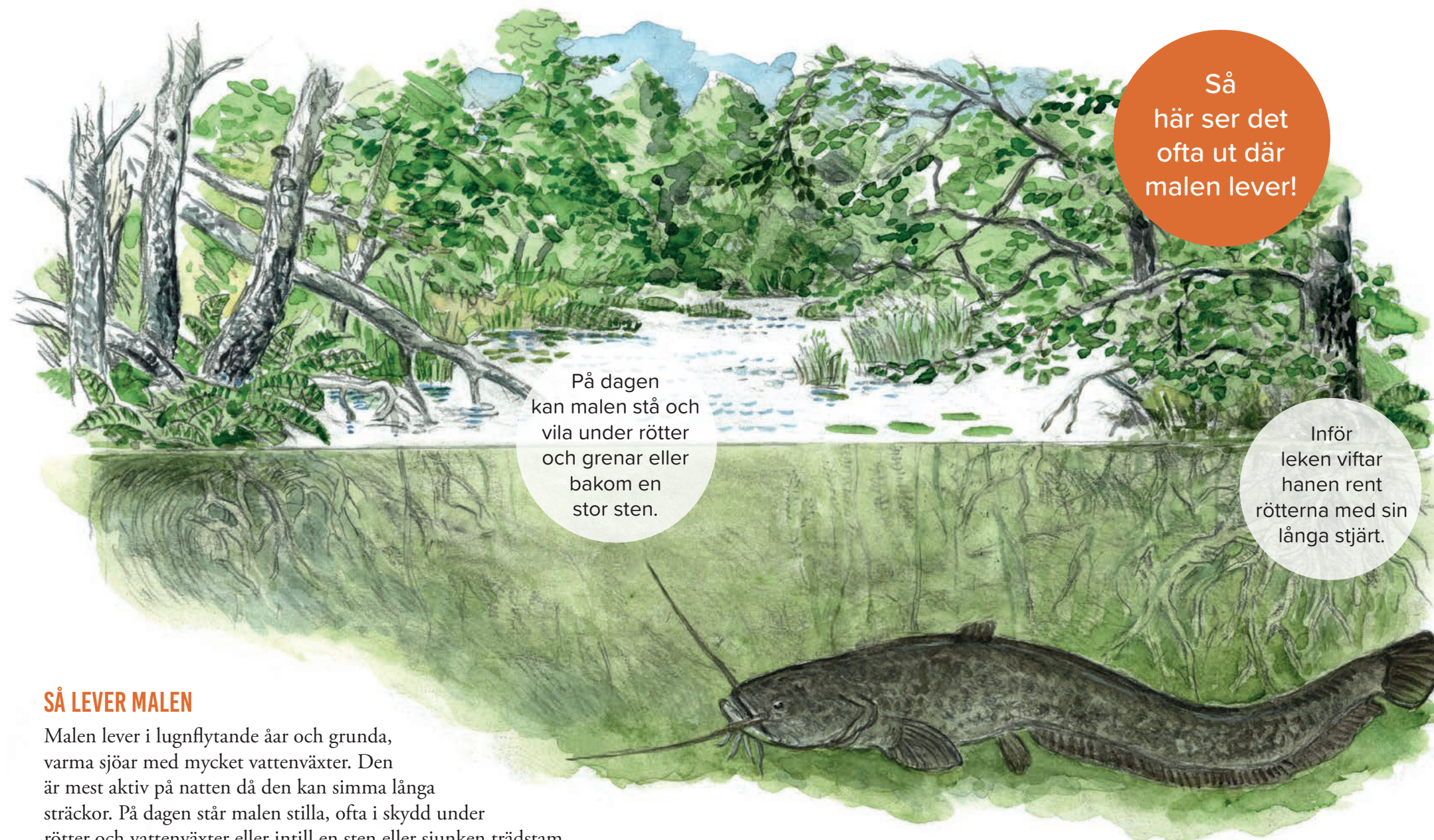

SVERIGES STÖRSTA INSJÖFISK

Malen liknar ingen annan fisk i våra svenska vatten. Den långsträckt kroppen saknar fjäll och är alldeles slät och len. I den breda munnen finns fullt av små, vassa tänder. Malen är väl anpassad till grumliga vatten med mycket växter och rötter. De små ögonen avslöjar att synen är dålig men istället har den ett välutvecklat smak- och luktsinne, inte bara i munnen. Malen kan faktiskt känna smak och lukt med både huden och de långa känselspröten. Även malens hörsel är bra.

HOTAD OCH FREDAD

Idag finns malen i några få sjösystem i södra Sverige: sjön Båven i Södermanland, Emån och Möckeln i Småland och Helge å i Småland och Skåne. Fram till mitten av 1800-talet var malen spridd i fler sjöar och åar. Sedan dess har sjösänkningar och dammbyggen lett till att många av malens livsmiljöer begränsats och försämrats. Malen är idag en hotad och fredad art.

Så här ser det ofta ut där malen lever!

På dagen kan malen stå och vila under rötter och grenar eller bakom en stor sten.

Inför leken viftar hanen rent rötterna med sin långa stjärt.

SÅ LEVER MALEN

Malen lever i lugnflytande åar och grunda, varma sjöar med mycket vattenväxter. Den är mest aktiv på natten då den kan simma långa sträckor. På dagen står malen stilla, ofta i skydd under rötter och vattenväxter eller intill en sten eller sjunken trädstam. Under vintermånaderna är malen inaktiv och går in i en slags dvala.

Malen leker i åar eller grunda vikar på sommaren när vattnet blivit tillräckligt varmt. Hanen förbereder lekplatsen genom att sopa rent vattenväxternas rotsystem

med stjärten så att äggen kan fästa vid rötterna. Parningen kan pågå i flera timmar. Hanen stannar kvar och viftar syrerikt vatten över äggen tills de kläckts. För att ynglen ska överleva och växa behöver vattnet vara varmt, helst över 22 grader. Det betyder att malens yngel inte överlever alla år.

MAL *Silurus glanis*

Så känner du igen en mal

två långa känselspröt på överkäken och fyra skäggtömmar under hakan

bred mun

små ögon

en ensam ryggfena

huden saknar fjäll och är slät och len

Visste du att malen...

...kan bli mer än 2 meter lång. Den största malen i Sverige fångades i Båven år 1871. Den uppges ha varit 3,6 meter lång och uppskattades väga 180 kg.

...är allätare. Som liten äter den djurplankton, insekts-larver, kräftdjur och fiskyngel. Vuxna malar äter mest fisk, men även groddjur, gnagare, fåglar, kräfter och insekter står på menyn.

...har fyra skäggtömmar under hakan och två känselspröt på överkäken. Kan uppfatta lukt och smak med känselspröten.

...är anpassad till att klara låga syrehalter i vattnet och kan till och med ta upp syre genom huden.

Hur ser det ut där malen lever? Öppna och se!

HUR KAN MALEN RÄDDAS?

Det finns ett åtgärdsprogram för bevarande av malen fastställt av Havs- och vattenmyndigheten. Länsstyrelserna och olika organisationer arbetar med åtgärder och övervakning av arten. Den viktigaste åtgärden är att ta bort dammar och vandringshinder så att malen åter kan sprida sig. Lek- och upp-växtområden bör också skyddas och förbättras. Träd och buskar som breder ut sig över vattnet är särskilt viktiga och bör värnas. Om överhäng saknas kan buskar och träd planteras. Skyddande ståndplatser kan skapas genom att bygga risvasar eller sänka ned stora stenblock, stockar och hela träd i vattnet.

OM DU FÅR EN MAL PÅ KROKEN

Det är enligt lag förbjudet att fiska mal. Om du av misstag får en mal på kroken ska den hanteras varsamt och omedelbart släppas tillbaka. Notera datum och plats och uppskatta längden. Rapportera gärna till Länsstyrelsen eller i rapporteringssystemet Artportalen. Uppgifter från allmänheten om malobservationer är värdefulla för att öka kunskapen om malens utbredning.

Hos länsstyrelsen kan du hitta mer information om den fascinerande malen och dess liv. Åtgärdsprogrammet för mal finns att ladda ner på Havs- och vattenmyndighetens hemsida.

Kontakt och information

Länsstyrelsen i Södermanlands län
www.lansstyrelsen.se/sodermanland

Länsstyrelsen i Kalmar län
www.lansstyrelsen.se/kalmar

Artportalen – rapportsystem för växter, djur och svampar
www.artportalen.se

Länsstyrelsen i Kronobergs län
www.lansstyrelsen.se/kronoberg

Länsstyrelsen i Skåne län
www.lansstyrelsen.se/skane

Havs- och vattenmyndigheten
www.havochvatten.se

Havs
och Vatten
myndigheten

Foldern är framtagen av Länsstyrelsen i Södermanlands län inom arbetet med Åtgärdsprogram för hotade arter, kontaktperson Helena Herngren. Produktion Anna Elf, Naturcentrum AB 2019. Illustrationer av Nils Forshed. Foto framsida: Patrik Svensson, övriga foton Rickard Gustafsson.

MALEN

en sällsynt och speciell fisk

